

Cúng đốt vàng mã dịp Tết: Nhớ an toàn, văn minh và thân thiện với môi trường

ISSN: 2734-9195 07:57 14/02/2026

Niềm tin tâm linh, phong tục truyền thống sẽ tiếp tục được gìn giữ, nhưng trong một diện mạo mới, nhân văn hơn, bền vững và phù hợp hơn với nhịp sống hiện đại.

Mỗi khi Tết đến, cùng với tục dọn dẹp nhà cửa, sum họp gia đình, thắp hương tưởng nhớ tổ tiên, việc cúng và đốt vàng mã lại diễn ra phổ biến ở nhiều gia đình, nơi thờ tự. Đây là phong tục lâu đời, phản ánh đời sống tâm linh và đạo lý “uống nước nhớ nguồn” của người Việt. Tuy nhiên, trong bối cảnh đô thị hóa, mật độ dân cư cao và yêu cầu ngày càng khắt khe về bảo vệ môi trường, phong tục này đang đặt ra những vấn đề cần được nhìn nhận một cách khoa học và trách nhiệm.

Phong tục truyền thống và những hệ lụy hiện nay

Không thể phủ nhận, với nhiều người, đốt vàng mã là cách gửi gắm lòng thành, mong ước bình an, may mắn, đồng thời thể hiện niềm tri ân với tổ tiên, người đã khuất. Về văn hóa, đây là hình thức tín ngưỡng dân gian tồn tại lâu đời, gắn với tâm thức cộng đồng.

(Ảnh: Internet)

Nhưng thực tế cho thấy, đốt vàng mã tràn lan, thiếu kiểm soát trong những dịp cao điểm như Tết Nguyên đán, dễ dẫn đến nhiều hệ lụy. Trước hết là vấn đề ô nhiễm môi trường không khí. Quá trình đốt các loại vàng mã, đặc biệt là giấy kém chất lượng, nhiều màu in hóa chất, tạo ra khói, bụi mịn và các khí độc hại. Ở những khu dân cư đông đúc, hiện tượng khói vàng mã bao trùm không gian sinh hoạt không còn xa lạ, ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng sống của cộng đồng.

Bên cạnh đó, nguy cơ mất an toàn cháy nổ cũng là vấn đề đáng lo ngại. Đã có không ít vụ hỏa hoạn xảy ra từ việc đốt vàng mã gần nhà ở, công trình xây dựng, khi thiếu người trông coi. Thiệt hại không chỉ dừng lại ở tài sản mà còn đe dọa tính mạng con người.

Ở góc độ rộng hơn, tro tàn và chất thải sau đốt, nếu không được thu gom đúng cách, có thể gây ô nhiễm đất, nguồn nước, ảnh hưởng lâu dài đến môi trường sinh thái. Những tác động này cho thấy, nếu không điều chỉnh, một phong tục vốn mang ý nghĩa nhân văn có thể vô tình trở thành gánh nặng cho xã hội.

Giữ truyền thống với điều chỉnh phù hợp

Một trong những rào cản lớn nhất khi bàn đến việc thay đổi thói quen đốt vàng mã là tâm lý e ngại “mất đi truyền thống”. Tuy nhiên, cần nhìn nhận rằng phong tục, tập quán không phải là những giá trị bất biến. Trong suốt chiều dài lịch sử, văn hóa Việt Nam luôn tiếp thu, điều chỉnh để thích nghi với điều kiện

sống mới.

Giữ gìn truyền thống không có nghĩa là giữ nguyên mọi hình thức biểu hiện, mà quan trọng hơn là bảo tồn tinh thần cốt lõi: lòng thành kính, tri ân, hướng thiện. Khi hoàn cảnh xã hội thay đổi, việc điều chỉnh cách thức sao cho phù hợp, an toàn và văn minh hơn chính là biểu hiện của một xã hội tiến bộ.

Những giải pháp hướng tới “hóa vàng” an toàn và văn minh

Để việc cúng, đốt vàng mã không ảnh hưởng tiêu cực đến môi trường và cộng đồng, cần sự thay đổi từ nhận thức đến hành động của mỗi cá nhân, gia đình và cả hệ thống quản lý xã hội.

Trước hết, cần hạn chế tối đa việc đốt vàng mã với số lượng lớn. Lòng thành không đo bằng nhiều hay ít vàng mã, mà nằm ở sự trang nghiêm, thành tâm trong nghi lễ. Việc giảm số lượng, chọn lọc những vật phẩm mang tính biểu trưng thay vì phô trương hình thức sẽ góp phần giảm thiểu ô nhiễm.

Thứ hai, cần ưu tiên sử dụng các loại vàng mã thân thiện hơn với môi trường, hạn chế giấy phủ kim loại, mực in hóa chất. Đồng thời, tuyệt đối không đốt vàng mã trong không gian kín, trong nhà ở hoặc gần các vật liệu dễ cháy. Việc đốt nên được thực hiện ở nơi thoáng đãng, có kiểm soát, có phương tiện phòng cháy chữa cháy cần thiết.

Về mặt cộng đồng, đốt vàng mã tập trung tại các khu vực quy định, do địa phương hoặc cơ sở thờ tự quản lý, là một hướng đi đáng khuyến khích. Cách làm này vừa giảm nguy cơ cháy nổ, vừa hạn chế ô nhiễm cục bộ, đồng thời tạo điều kiện để thu gom, xử lý tro tàn đúng quy định.

Ngoài ra, việc khuyến khích các hình thức tưởng niệm, cúng lễ thay thế như dâng hương, hoa tươi, lễ vật giản dị, hoặc dành thời gian tưởng nhớ, làm việc thiện, giúp đỡ cộng đồng cũng là những cách thể hiện lòng thành mang giá trị nhân văn sâu sắc, phù hợp với tinh thần bảo vệ môi trường.

Vai trò của tuyên truyền và định hướng xã hội

Để những thay đổi này đi vào thực tế, công tác tuyên truyền đóng vai trò đặc biệt quan trọng. Khi người dân hiểu rõ tác hại của việc đốt vàng mã tràn lan và thấy được lợi ích, sự thay đổi sẽ diễn ra một cách tự nhiên, bền vững hơn so với các biện pháp mang tính áp đặt.

Sự vào cuộc đồng bộ của chính quyền, các tổ chức tôn giáo, đoàn thể và truyền thông sẽ góp phần hình thành những chuẩn mực ứng xử mới trong sinh hoạt tín ngưỡng, hài hòa giữa truyền thống và xã hội hiện đại.

Cúng và đốt vàng mã là một phần của đời sống văn hóa tâm linh người Việt, nhưng không vì vậy mà bỏ qua những tác động tiêu cực đến môi trường xã hội. Giữ gìn truyền thống an toàn, văn minh và có trách nhiệm không chỉ là lựa chọn cá nhân, mà còn là trách nhiệm chung đối với cộng đồng. Niềm tin tâm linh, phong tục truyền thống sẽ tiếp tục được gìn giữ, nhưng trong một diện mạo mới, nhân văn hơn, bền vững và phù hợp hơn với nhịp sống hiện đại.

Tác giả: **Hữu Nguyễn (Thạc sĩ Nguyễn Hữu Chót)**